

Utbildning på konstnärlig grund

I Sverige finns ett rikt utbud av högskoleutbildningar på konstnärlig grund med långa traditioner. Musik, teater, film, konst, litterärt skrivande, dans, cirkus, design och konsthantverk är idag möjliga att studera på kandidat-, master och doktorandnivå. Men vad består den konstnärliga grunden i? Nätverket Konstex ger här sin definition.

Vad är utbildning på konstnärlig grund?

Utbildning inom de konstnärliga ämnesområdena har sin bas i det fysiska skapandet och gestaltandet av frågeställningar. Till skillnad från den vetenskapliga grunden – som främst utgår från ett teoretiskt, faktabaserat och resonerande förhållningsätt – bedrivs studierna i förhållande till det sinnliga: De skapande arbetsprocesserna är fysiska och använder syn, tonalitet, hörsel och känsel; en kropp som förhåller sig till och utforskar sitt material oavsett medium. En gemensam utgångspunkt för konstarna är att de bidrar med uttryck där känslor, berättelser, existentiella frågor, empati och kritik ges en pregnant form. Utkomsten av arbetet och den konstnärliga processen analyseras och diskuteras ständigt inom utbildningarna, enskilt med handledare eller i grupp. Ofta också av externa kritiker. Det ger ett gemensamt språk och en kunskapsbank i ständig utveckling. Det konstnärliga skapandet befinner sig på så vis i en ständig rörelse mellan individ, kultur och samhälle och mellan de specialiserade konstarnas och genrernas formvärldar och historia.

Vad kännetecknar och särskiljer utbildningar på konstnärlig grund från andra utbildningar?

- Praktiska förkunskaper hos den sökande krävs. Ansökan sker med arbetsprover eller auditions, i vissa fall med kompletterande intervjuer.
- Det egna skapandet är centralt. Undervisning sker på individuell nivå och i små grupper. Praktiska moment och personlig utveckling betonas, närhet till lärare och andra studenter är viktig.
- Ateljéer, studios och verkstäder är platser för lärande, mycket tid tillbringas i dessa miljöer. Därmed är närvaron på skolan viktig. Undervisningen präglas av ett prövande och utforskande där kritik och reflektion kring den egna utvecklingen är den röda tråden vid sidan av föreläsningar och workshops.
- Teori och praktik går hand i hand. Teori kan vara ett material bland andra material, kan bidra till reflektion eller förståelse för den egna drivkraften vid sidan av att ge historiska, kulturella och praktiska referenser.
- Utbildningarna förbereder för ett hållbart yrkesliv där såväl, hållbar utveckling, stor integritet som uppdrag och samarbeten med andra är av avgörande betydelse.
- På konstnärliga utbildningar samspelar flera olika professioner: konstnärer inom alla discipliner, akademiska lärare, forskare med vetenskaplig och konstnärlig inriktning och tekniker med stor delaktighet i utbildningarna.

Därutöver har varje lärosäte egna teman och metoder, specialiteter och profiler för lärande, skapande, görande och forskning.

Utbildningsplaner och kursplaner varierar och utvecklas i takt med tiden. Vi strävar efter ett diversifierat utbildningsfält där vissa grundläggande delar och värden delas. Resultat och kvalitet granskas av Universitetskanslersämbetet – precis som all annan högre utbildning i landet.

De konstnärliga utbildningarna är små och individualiserade. De behöver väl fungerande verkstäder, studios, gallerier, konsertsalar och teaterrum. Kostnaden per student måste därför få vara högre inom konstområdena än inom andra högre utbildningar.

Vad leder utbildningarna till? Hur ser arbetsmarknaden ut?

Efterfrågan på dem som utbildats för konstnärliga yrken varierar inom fältet. Dagens konstutbildningar är internationella och utbildar för ett globalt konstliv. Konstnärerna har historiskt verkat över nationsgränser och under lång tid bidragit till att internationalisera och öppna upp kultur- och samhällslivet samtidigt som man verkat i lokala sammanhang. Formerna för arbetet som konstnär varierar: Man kan vara fri utövare och sin egen uppdragsgivare (kompositör, musiker, bildkonstnär, koreograf osv), man kan vara anställd (på ett kompani, i en organisation, inom kommun, landsting, konstinstitution eller på ett företag) och man kan verka som uppdragstagare (privat såväl inom offentlig sektor). Många startar egna företag redan under utbildningstiden och blandformer av anställningar, egen verksamhet och uppdrag är det allra vanligaste. Stipendier, tävlingar och internationella vistelser är andra arbets- och försörjningsmetoder och del av den livsstil konstnärliga utövare har möjlighet till.

En stor del av de som har en konstnärlig utbildning blir också anställda inom allt från kommunikationsbyråer, storföretag, arkitektfirmor och som producenter inom film- och musikbranschen. Inte sällan får konstnärligt utbildade centrala positioner i företag och organisationer – kanske genom den samarbetsförmåga som all utbildning och forskning på konstnärlig grund utvecklar.

Konstnärlig forskning, vad är det?

Konstnärlig forskning är att praktiskt och teoretiskt artikulera det specifika i konstnärlig kunskap och konstnärliga processer.

Forskningen tar sin utgångspunkt i den egna konstnärliga praktiken och det kritiska reflekterandet över denna. Forskningsmetoden kan ligga nära forskarens egen praktik och dess process eller ett transdisciplinärt förhållningssätt där den konstnärliga praktiken knyter an till andra vetenskapliga traditioner inom till exempel humaniora eller samhällsvetenskap. Den konstnärliga forskningen och ämnesutvecklingen sker i nära relation och kunskapsaggregering med grund- och forskarutbildningarna.

***Konstex**

Konstex är ett nationellt nätverk för lärosäten med examensrätt på konstnärlig grund. Nätverkets mål är att stärka konstnärlig utbildning, forskning och samverkan inom högskolan och samhället i stort. Sittande poster innehas till största delen av rektorer och dekaner för de olika lärosätena.

